

AVIFAUNA
NATURRESOR

ABRUZZO

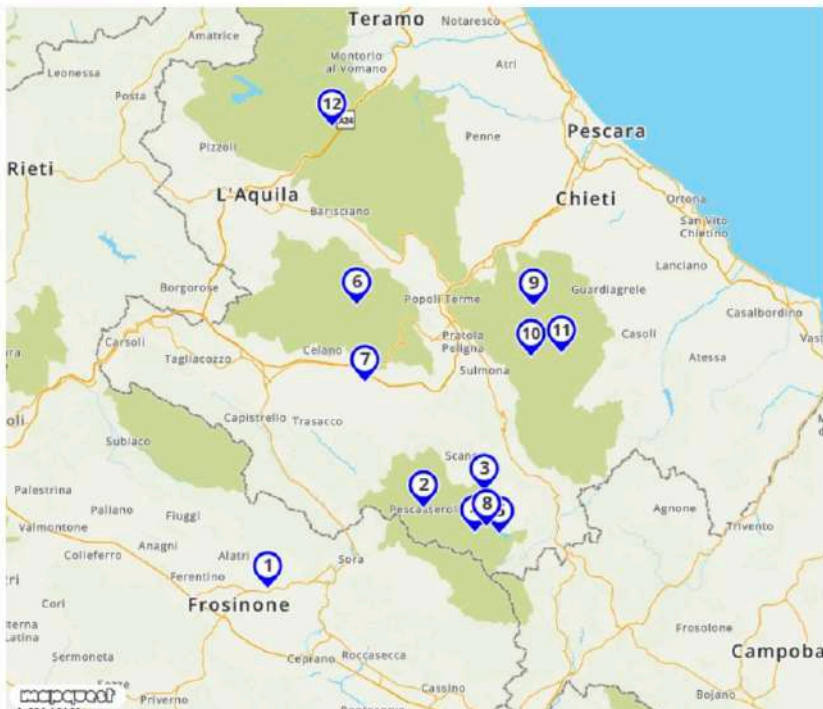
22-29 MAJ 2024

Reseledare: Ulrika Hamrén

Reserapport

1. En route – Rome to Pescasseroli
2. Abruzzo NP – Pescasseroli
3. Abruzzo NP – Passo Godi
4. Abruzzo NP – Camosciara
5. Abruzzo NP – Lago di Barrea
6. Sirente – Veloni
7. Abruzzo, Pescara
8. Villetta Barrea
9. Dencontra
10. Paso San Leonardo
11. Majella National Park
12. Gran Saso

Resedagbok

Dag 1, 22/5. Efter samling i Rom äntrade vi minibussarna och navigerade ut ur Rom via diverse ringleder, vidsträckt förstäder och biltullar. Bland bebyggelsen såg vi Roms klassiska stora pinjeträd med sina maffiga runda kronor, och utmed motorvägarna blomrade stora buskar Nerium (oleander) i olika rosa schatteringar och klargula buskar av spansk ginst. Medelhavstrutar, några biätare samt introducerade och förvildade halsbandsparakiter och munkparakiter drog förbi över vägarna i klargröna små grupper. Landskapet ändrade karaktär och bebyggelsen glesade ut för att ge plats till ett kulligt jordbrukslandskap, varvat med lövskogar. När vi passerade gränsen mellan Lazio och Abruzzo ökade höjden på bergen och vägarna blev mindre och slingrigare. Vi nådde nationalparken, skogarna djupnade och de första vilt-varningsskyltarna med björnar på började dyka upp efter vägarna. Till slut kom vi fram till Pescasseroli och vårt trevliga boende i utkanten av den lilla staden. Hotellet var fullt av bilder på den lokala floran och faunan, och i matsalen bjöds vi på en riklig trerätters middag med traditionsenlig förrätt (primi) bestående av stora skålar med pasta. Utmaningen är som alltid att lämna plats för huvudrätt (secondi) och inte minst efterrätten (dolce). Vi fick börja öva redan första kvällen och sen somnade vi mätta och nöjda.

Dag 2, 23/5. Vi vaknade till klar bergsluft och en fågelkonsert med välkända röster där rödstjärt, svarthätta, rödhake, steglits, koltrast, ringduva, gök och gårdsmyg blandades med sydliga toner av gulhämpling, svart rödstjärt, brandkronad kungsfågel och italiensk sparv. Efter en frukost som främst bestod av en buffé med kakor och fruktpajer, men även lite matigare inslag, åkte vi en kort sträcka upp i de djupa bokskogarna Bosco della Difesa på en höjd av 1200 meter, strax utanför staden. Trots att skogarna ser vilda och uråldriga ut så är de ett resultat av ett månghundraårigt samspel mellan platsens människor och naturen. Vår lokale guide Roberto förklarade hur viktiga dessa skogar under århundrandena varit för boskapsägarna och herdarna i bygden och hur de knotiga bokträden beskurits/hamlats för att breda ut sina kronor och skapa en djup skugga för boskapen att vila under. De djupa dungarna kallades därför för difesa, skydd, och storleken på dungarna byggde på hur många hundra, eller tusental, hästar och kor som skulle kunna få plats. En av dessa flockar mötte vi utmed stigen i form av en flock välmående ston med sina ystra föl.

Under förmiddagen vandrade vi i skogarna där den djupa grönskan bjöd på sydnäktergal, taltrast, grönsångare och ett flertal gökar, en av veckans karaktärsfåglar. I de mer öppna buskmarkerna satt ett par törnskator och häcksparv, samt en härfågel som hördes på håll. Hagtornsfjäril, rödgul höfjäril och prydlig pärlmofjäril fladdrade över blomsterkörvel, prickbräcka, luddvicker och turkisk oxtunga. Över nejden låg en tät ljudmatta av alla syrsor som satt och spelade i sina hålor i betesmarkerna. Ett av målen med vandringen var en ovanlig och endemisk växt, marsikansk iris, som har sin främsta förekomst i Abruzzo. Efter en stunds letande uppe i en frodig, betad sluttning så hittade vi en tät rugga av dessa maffiga djuplila blommor, som precis var på väg att blomma över. Samtidigt som vi beundrade irisarna så hördes och sågs en bergsångare som satt och sjöng precis bredvid i en gammal bok. Vi passerade en frodig buske som Roberto förklarade var en viktig föda för björnarna, alpgetapel. När bären mognar i augusti stängs delar av parken av så att björnarna ska kunna äta i fred.

Marsikansk iris

Vi slingrade oss vidare i de gamla skogarna och på väg ned hördes några lock av en trolig vitryggig hackspett, men trots att vi stod kvar länge och lyssnade och spanade så var det allt som bjöds. Vi fick roa oss med de konstprojekt som fanns utspridda bland träden och överflygande biätare.

Efter en sen lunch for vi mot Camosciaras dramatiska kalkstensklippor. Utmed vägen såg vi en fin planta vildpion. Skarpa ögon i gruppen upptäckte snart utspridda kronhjortar högt uppe på sluttningarna, som sedan de återinförts i nationalparken på 1970-talet blivit allt vanligare. Lite väl vanliga enligt Roberto som berättade att hjortarna har trängt undan det djur vi letade efter, nämligen den mycket ovanliga appeninska gemen. Förutom marsikansk brunbjörn då förstås, där en parkvakt berättade att en björn skymtats tidigt samma morgon.

Biätare

Den intensiva spaningen fortsatte och plötsligt var det ett djur som skiljde ut sig, precis i öppningen av en liten grotta. Visst var det en gems med sina tydliga teckningar, och dessutom fanns det en liten minigems alldeles bredvid geten! Stor glädje i gruppen! Den appeninska gemen var nästan helt borta i början av 1900-talet och nere i bara 10-talet djur långt inne i ett dalsystem. Den var också en av anledningarna till att den vidsträckta nationalparken bildades 1923. Nu närmar sig antalet 2000 djur utspridda i närliggande skyddade områden också. När vi inte spanade på gema och kronhjortar så kunde vi bland annat glädjas åt kungsörn, korp och alpråka på långt håll.

Någon björn såg vi dock inte skymten av, så vi åkte vidare till ett av de klassiska ställena för björnspan i skymningen, Gioia Vecchio och den gamla kyrkan. Från kyrkan har man ett bra span ned över en dalgång där björnar ses då och då beta späda gräs, örter och buskar. Vi spanade och spanade och såg en hel del kronhjortar även här, men någon björn dök inte upp. När det närmade sig middags-tid fick vi avsluta och på vägen tillbaka sågs en mård från ena bilen och en räv, samt ett par dovhjort. Ett kort stopp vid en äng full av extra storvuxna Sankt Pers nycklar hanns också med. Kvällen avslutades med en artgenomgång framför en sprakande eldstad, samt åter en riklig och god trerätters middag.

Sankt Pers nycklar

Dag 3, 24/5. Denna dag var det dags att byta nationalpark och boende. Vi laddade med en morgonpromenad där sommargylling sällade sig till konserten, samt en frukost där vi nu lärt oss navigera bland fruktpajer, färskpressade juicer av olika slag och inte minst gott italienskt kaffe. Med välpackade bilar begav vi oss först söder ut till Villetta Barea, en trevlig och vacker liten by med berget Monte Marsicano i bakgrunden, som till stora delar byggs upp och restaurerats i gammal stil efter flera jordbävningar, varav en av de största skedde 1915 och en annan 1984. Vi vandrade utmed floden Sangro med sitt kristallklara vatten, som slingrar sig genom en stor del av Abruzzo. Vid en bro över floden for ett gäng klippsvalar omkring på nära håll. Nära flodens utlopp i en uppdämd sjö finns frodiga översvämmade skogar och ängar. Några kronhjortar låg och vilade i skuggan. Vid flodstranden stod vi länge och njöt av ett par strömstjärnor som for fram och åter till boet, och en konsert av italienska grodor. Gärdsmyggar i snåren och blåmesar som fångadeflugor fick flera gånger upp hoppet om halsbandflugsnappare, men icke. Nötväcka, gröngöling, göktyta och större hackspett sågs och hördes, men trots lämpliga lövträds miljöer med mycket död ved så fick vi ingen obs på vitryggig hackspett. En stilig makaonfjäril och en segelfjäril med möjlighet till fina foton gladde flera i gruppen. Vi vandrade åter till byn och tog en kaffepaus i ett genuint litet kafé innan for en kort bit till en annan del av kalkstensklipporna kring Camosciara där vi varit dagen innan. Lunchpaket intogs under en turkisk ek och med trädgårdsträdskrypare på stammen, samt påföljande fynd av veckans billigaste espresso för bara 1 euro. En kungsörn drog förbi.

Makaonfjäril

Biofrys

På eftermiddagen vände vi kosan norr ut och stannade på vägen nära Piscina. I en gles och pastoral betesmark med utspridda olivträd fanns det minst lika mycket att se i blomväg som i fågelväg. Kornsparv, häcksparv, stenskvätta, sydnäktergal bland buskarna och träden och en grupp mäktiga gåsgamar i skyn, tillsammans med ormråk. I blomväg var det bland annat den vackra orkidén biofrys, flera snyltrötter med sina spännande beige färgsättningar, stjärnklöver, olika vickrar och kungsljus som bildade en vacker tavla.

Vi äntrade åter bilarna och fortsatte norr ut för att nå vår destination Majella nationalpark. Via den ena mer slingrigare vägen efter den andra kom vi nästan i skymningen fram till Deontra i hjärtat av nationalparken och vårt trevliga och rustika agriturismo uppe på en kulle. Till denna bygd kom inte asfalterade vägar och elektricitet förrän sent 1970-tal. I den gamla bondgården med anor från åtminstone 1600-talet huserade den välkomnande värdinnan Marisa, skidlärare i längdåkning som tillbringat smekmånaden med sin man i en stuga i Finlands snörika skogar i mörkaste december. På sitt agriturismo som de startat upp för 20 år sedan trollade hon fram den ena välsmakande middagen efter den andra, ofta med handgjord pasta. Med sonen och dottern som serverade var det en riktigt varm och familjär stämning. En dvärguv hördes bakom husen i den mörka Majellanatten.

Dag 4, 25/5. Vid frukosten kunde vi se landskapet kring Deontra i hela sin prakt, med Orfentoravinen bakom byn och Morronebergen i bakgrunden. Blommande ängar, höns och ett gäng katter förstärkte lantlivskänslan, och inte minst den goda frukosten. Efter frukost slingrade vi oss ned i den gröna dalen, passerade närmsta småstaden Caramanico Terme och fortsatte mot Sant Eufemia a Maiella och svängde av upp igen mot bergen. Vägen blev allt smalare och sämre ju högre upp i bokskogen vi kom, och sista biten upp vandrade vi bland dimhöljda träd där bland annat gök, svarthätta, gärdsmyg och entita hördes. Vi smög fram mot det öppna bergspartiet vid Rava di Ferro där skogen tog slut, och ganska snart kunde vi se en gems som stod ganska nära på en klippa bland de låga molnen, och spanade ned på oss. Lugnt betraktade vi varandra en stund och sedan försvann den uppåt bergen. Molnen lättade och vi kunde se mer av bergsmassivet. Ett par klippsparvar flög fram och åter kring en buske, och lite högre upp klipp-svalor, en pilgrimsfalk och ett par alpråkor. En gransångare tog ett bad i en källa i berget. Svarta röstjärtar for runt bland gräs och stenskravel nedanför oss. Inte så pjåkigt, men vi hade kanske hellre velat se de stenhönor som ibland höll till i just denna sluttning. Men inte så denna dag.

Molnen sänkte sig åter med några påföljande regnstänk. Vi tog oss ned i bokskogen för att inta vår medhavda lunch. I gläntorna bland träden växte orkidéerna nästrot och den vita och vackra stor skogslilja, samt trolig skogsknipprot i knopp.

Passo San Leonardo

Vi for vidare ned i dalen mot det vackra passet Passo San Leonardo. Vidsträckta blomsterängar omgivna av skogsklädda berg åt alla håll. Molnen hängde fortfarande lite hotande lågt, men innan regnet kom hann vi njuta av mattor av rosa göknycklar på marken, och i skyn flög en rödfalk en stund ovan oss och sen vidare förbi.

Klippsvala

När regnet kom lite mer ordentligt klev vi upp i bilarna och for tillbaka mot Caramanico Terme för att se om besökscentret för nationalparken var öppet. Det var det inte, men vi kunde köpa gott kaffe och glass i en närliggande bar. Molnen lättade och vi åkte tillbaka upp till Deontra, där några i gruppen hann med en promenad inåt Orfentoravinen där vi fått tips om att det någonstans kunde finnas ett kungsörnsbo på andra sidan ravinen. Något sådant såg vi inte, men ett helt gäng kronhjortar på sluttningarna och en mängd blommor utmed vägen. En stilig svartvit fjärl visade sig vara en fläckig björnspinnare. Efter ytterligare en god trerätters middag somnade vi mätta och nöjda.

Stor skogslilja

Dag 5, 26/5. Denna dag stundade en vacker vandring i de mångtusenåriga kulturlandskapen i omgivningen kring Deontra, mot Eremo di San Bartolomeo, en ravin med en helgedom från 1000-talet, uthuggen ur klippan. Här huserade även en påve Caelestinus på 1200-talet.

Vandringen startade genom de blomrika ängarna precis bakom vårt boende. Här blommade den rosa äkta havrerot tillsammans med orkidéer som salesprot och den endemiska ofrysen Bertolonis Bee Orchid. En spännande fjärlsslända med blågenomskinliga vingar studerades också i de vajande gräsen, tillsammans med rödsvarta bastardsvärmare och flera snabba små blåvingar av okänt slag. Kornsparv och häcksparv sjöng i buskarna. På vägvisningen stod det Blockhaus, vilket Roberto förklarade hade att göra med att dåtidens italienska kung under tidigt 1800-tal hade importerat österrikiska militärer till att försöka bringa ordning på de lokala rövarbanden. Posteringarna i bergen hade då kallats för blockhaus och därav fanns namnet kvar.

Dagen var varmare än tidigare dagar, och det var skönt att gå utmed stenmurarna i skuggan under stenek och ask innan vi nådde en mer öppen och vidsträckt platå. Här kunde vi se riktigt långt, med bivräk, ormvräk och röd glada på himlen ovanför oss. Vi spanade ut över buskmarkerna och högarna med sten som traktens människor samlat under hundratals år för att göra den steniga marken något lättare att bruka. En svarthakad buskskvätta for omkring mellan buskarna, tillsammans med gulhämpling och törnskata. Flera sällskap passerade oss på denna populära söndagsvandring. Precis som vi var många på väg mot eremitaget, men de gjorde kanske inte riktigt lika många blom- och fågelstopp som vi. Naturligtvis behövde vi stanna och titta på den stora orkidén bockyxne! Några i gruppen stannade utmed vägen och kikade på fler blomster, medan andra gick ned till kanten av ravinen för att spana ut över eremitaget på andra sidan.

Vi vandrade vidare och nu hägrade lunchen som vi hade glädjen att kunna inta hos de trevliga värdarna på utomhus-muséet Giumentinadalens paleolitiska ekomuseum. Kall öl och små goda espresso var välbehövlige efter förmiddagens varma kilometer. På muséet har de historiska och uråldriga runda stenbyggnaderna tholos byggs upp för att visa upp denna gamla kultur med anor från 3000-talet fKr, men också från herdekulturer av betydligt senare datum. Vi fick en fin guidning med spännande information om att dessa speciella runda kallmurade byggnader inte bara påträffats här i Abruzzo och i sydöstra Italien, utan även på Sardinien, Korsika, Kreta, Spanien, Frankrike och så långt norr ut som på brittiska öarna och Orkney.

Svarthakad buskskvätta

Efter lunchen vandrade vi åter tillbaka mot Deontra och på vägen fick gruppen höra sydnäktergal på nära håll, och på ett fält spelade en vaktel fint.

Dagen var ännu inte över, så efter en eftermiddagspaus tog vi bilarna och åkte mot en sluttning ovanför Sant Eufemia a Maiella. Utmed vägen strax utanför Caramanico Terme sågs en märkligt vargliknade hund (?), som slank ned i vägrenen. Under en viadukt hade en försärla ett bo, men den behagade bara visa sig för första bilen varje gång vi passerade. Platsen dit vi skulle hade Roberto fått tips om att den rika vegetationen och mängden kronhjortar ibland lockade till sig såväl björn som varg. Tidiga kvällar nära solnedgången var vanligen en bra tid att ha chans på dessa skygga djur. Vi spenderade ett par timmar med att vandra upp genom grönskan och spana från en äng med utsikt över sluttningen ovanför. Flera grupper kronhjort med sina kid var utspridda på sluttningen. Då och då uppstod en oro bland djuren när de stod med sträckta halsar och öron som rörde sig åt alla håll. Vårt hopp flammade upp varje gång, men släcktes igen när hjortarna sänkte halsarna och lugnt återgick till att beta.

När mörkret sakta började sänka sig och våra magar kurrade alltför högt fick vi kasta in handduken och åka tillbaka till hotellet. Denna kväll, som dessutom var mors dag, hade vår värdinna slagit på stort och lagat sagolikt goda lammspett från Abruzzo – arrosticini, som på ett sinnrikt sett ställdes i höga lerkrukor för att hålla sig varma. Tillsammans med en sallad gjord på kulturvetet Farro, lokal ost, tomat och kronärtskocka, och med nyfritterat varmt bröd, så var vår matlycka gjord. Efter tiramisu som efterrätt fick vi närmast stappla i säng, så några missade dvärguven som åter hade kvällskonsert bakom husen.

Storonycklar

Dag 6, 27/5. Stor dag idag, för idag skulle vi upp på höga höjder kring Gran Sasso och Campo Imperatore, ett par timmars bilfärd norr ut. Därför gjorde vi en tidigare avfärd och det betalade sig omedelbart då det bara ett par kilometer från Deontra plötsligt stod en italiensk varg mitt på vägen! Puls! Under den knappa minut som den stod stilla kunde bägge bilar se den bra nog för att verkligen se att det var en slank ungvarg, väldigt lik det djur som dagen innan sågs utanför staden nedanför berget. Roberto kunde även notera de svarta strecken på framsida av benen som många vargar har i regionen, men däremot inte de hybrider av varg och hund som också förekommer, inte minst närmare Rom. Vargen slank ned i diket och var borta, lika hastigt som den dök upp. Möten med djur i allmänhet, och rovdjur i synnerhet, handlar verkligen ofta om sekunder.

Efter denna lyckade start på dagen nådde via mer öppna jordbruksbygder utefter motorvägen fram till den lilla staden Barisciano nära L'Aquila. Glass- och kaffestopp gjordes innan vi åkte till en ravin strax utanför för att leta stensparv. Inga sådana fanns dock på plats och vi fortsatte stadigt uppåt via slingrande små vägar, där vegetationen blev allt glesare och landskapet allt öppnare. På en höjd av cirka 1500 meter över havet bredde landskapet ut sig som en öppen gräsklädd platå, med de mäktiga bergen kring Gran Sasso i fonden, delvis täckta av moln. Under mitten av

förra seklet beskrev besökare att området liknade Tibet, och det fick därför smeknamnet Lilla Tibet. Ett antal korta stopp gjordes när vi såg mängder av orkidéer som Adam och Eva, storonycklar, fjärilsnycklar, johannesnycklar och spindelofrys. Vi gladdes också åt bland annat fältpiplärka och vattenpiplärka, samt en grupp alpråkor. Molnen strök lågt över ängarna och temperaturen gick ned en hel del, även om våra medtagna mössor och varma jackor tacksamt nog inte kom till stor användning. Innan vi kom upp på höjder över 2000 meter hittade vi en trevlig avsats utmed vägen att inta vår lunch, denna gång med en god vegetarisk matpaj nedpackad från vårt boende. Utsikten vid kunde inte beskrivas som annat än helt magisk, med det nästan 3000 meter höga berget Corno Grande ("storstruten") åt ena hållet och hela dalgången nedanför. Roberto berättade att på helgerna sommartid var det närmast bilköer hit upp, och pratade med några lokalbor som kom skumpande i en liten bil nedför en grusväg, till synes helt från ingenstans. De hade varit och plockat den gode kung Henriks mållor förklarade de. Här på dessa magra marker på hög höjd var en bra plats att leta kring de ställen där får och kor stallas utomhus för natten. Där blir det lite rikare jordar där mållorna, eller lungrot som den också heter, trivs. För gruppens botanisk intresserade var det en viss utmaning att äta lunchen i långsam takt, när ängarna framför pulserade i den självlysande blåa färg som bara gentianor har. Lusten att på bästa Sound of music-vis virvla ut över ängarna med armarna utsträckta kändes extra stark bland mattorna av gula och lila Eugeniaviol, vårgentiana, balkangentiana, balkangemsrot, jungfrulin och fingerörter.

Balkangentiana

Bergsby Gran Sasso

En kort bilfärd vidare uppåt tog oss upp till 2200 meter vid ett observatorium och ett stängt lite spökligt stort hotell. Här beskrivs Mussolini ha suttit fängslad en kort tid 1943 innan han blev fritagen av en tysk insatsstyrka som anlände med fallskärmar och tog sig iväg med hjälp av ett litet flygplan. Vår främsta uppmärksamhet var dock vänd åt den lilla botaniska trädgården, med ett stenhus bakom där det häckade ett par snöfinkar i en holk. Både hanen och honan flög fint mellan holken, ett staket och ett litet kvarvarande snöfält, så vi kunde se de vita vingfälten och stjärtsidorna. På slutningarna kring observatoriet växte bland annat vårkrokus, alpsippa och den endemiska lilla gula barrvivan, tillsammans med balkangentiana. Så vackert alltsammans.

Uppfyllda av landskapet klev vi in i bilarna och for ner samma väg som vi kom. Med de vandrande molnen över det storslagna landskapet kändes dock varje vägkrök som en helt ny upplevelse. Vid den enda lilla synliga vattensamlingen i hela landskapet stannade vi till. I pölen häckade sothöna och gräsand, tänk att de valt detta ödsliga ställe. Plötsligt hajade en i gruppen till och alla vände kikarna mot ett boskapsstaket längre bort. Minsann, var det inte en hel familj aftonfalkar! Ganska ovanligt i dessa trakter enligt Roberto. Hane, hona och en ungfågel for regelbundet ned på marken och plockade stora insekter som de satt och åt. Vi kunde njuta en lång stund och verkligen studera de olika dräktkaraktärerna ordentligt.

Innan det bar av hemåt fanns det tid för ett stopp i den vackra lilla bergsbyn Santo Stefano di Sessanio. Trots utmaningar med utflyttning och jordbävning 2009 är det en levande liten by tack vare turismen och försäljning av lokala specialiteter. Fint underhållna små vindlande gator och hus som ligger nästan ovanpå varandra. Vid middagen enades vi om att bland alla fina upplevelser vi haft var det nog ändå dagens vargmöte och sen upplevelsen av Gran Sasso som toppade.

Dag 7, 28/5. Ostadigt väder var utlovat denna dag, och efter gårdagens långa restider kändes det bra att hålla sig i närområdet. Vi började med att återbesöka Passo San Leonardo och hann njuta av fler orkidéer och en spelande vaktel på nära håll som dock var helt omöjlig att få syn på. Kungsörn, tornfalk och kornsparv fanns också på plats. När himlarna öppnade sig for vi tillbaka till besökscentret vid Caramanico Terme, tittade på utställningen och det lilla räddningscentret för skadade vilda djur, där det bland annat fanns en halvblind ormörn som drog ned humöret lite. Mellan skurarna kunde vi inta vår lunch innan vi for vidare och besökte en borgruin och två närliggande söta byar Salle och Bolognano. Både byarna låg utmed samma ravinsystem utmed floden Orta. I Bolognano kom vi närmare ravinen och fick syn på en flock vildsvin i det höga gräset på andra sidan. "Är inte detta en bra plats för alpseglare?" sa en i gruppen, och några minuter senare kom en stor flock tornseglare som på beställning och mitt bland dem en betydligt större siluett – just alpseglare! Flocken flög omkring över hustaken en stund så vi fick en fin jämförelse. Roberto hade en glad och välkomnande guidekollega i byn som visade runt, där hennes mor och far på något sätt också fick ingå i visningen. Vi tackade för oss och vände åter till Deontra och sista kvällen på det fina agriturismot. Nära Deontra, på ängen intill "vargmötet" stod nu ett par rådjur, och innan vi kom fram stannade vi till vid en särskilt fin fotovy över byn och vårt boende. Så många vällagade, goda måltider och varma omhändertagande från Marisa gjorde att det var lite vemodigt att lämna. Vi önskade henne all lycka till med sitt fortsatta arbete att välkomna besökare och hålla landsbygden i Abruzzo levande.

Alpseglare

Dag 8, 29/5. Till följd av några tidiga flygtider och det faktum att vi skulle ta oss genom morgonrusningen på Roms ringleder, var det uppstigning i ottan. Marisa var trots den tidiga timmen uppe och hade förberett kaffe och frukostpaket att ta med. Kontrasten mellan det pastorala landskapet i Majella och Roms hetsiga trafik kunde inte ha varit större. Alla kom på plats i tid och vi kunde ta farväl och summera en riktigt vacker och genuin majvecka i Italien med en skön blandning av fågel, flora och landskap, några gemsar, en varg, vildsvin, dovhjort, rådjur och mängder av kronhjortar – men skygga björnar som höll sig undan, i alla fall denna gång.

Ulrika Hamrén

Gran Sasso

Fåglar:

- 1 **Gräsand** *Anas platyrhynchos platyrhynchos*
Observerad 5 dagar totalt.
- 2 **Vaktel** *Coturnix coturnix coturnix*
1 Dencontra 26.3 och 1 Paso San Leonardo 28.3.
- 3 **Alpseglare** *Tachymarpis melba melba*
1 Majella National Park 28.3.
- 4 **Tornseglare** *Apus apus apus*
Längs vägen 28.3. Observerad 7 dagar totalt.
- 5 **Gök** *Cuculus canorus canorus*
Observerad 8 dagar totalt.
- 6 **Ringduva** *Columba palumbus palumbus*
Observerad 8 dagar totalt.
- 7 **Sothöna** *Fulica atra atra*
Observerad 2 dagar totalt.
- 8 **Medelhavstrut** *Larus michahellis michahellis*
Längs vägen 22.3 och längs vägen 29.3.
- 9 **Bivråk** *Pernis apivorus*
1 Dencontra 26.3 och 2 Majella National Park 28.3.
- 10 **Gåsgam** *Gyps fulvus fulvus*
4 Abruzzo, Pescara 24.3.
- 11 **Kungsörn** *Aquila chrysaetos*
2 Abruzzo NP--Camosciara 24.3, 1 Gran Saso 27.3 och 1 Majella National Park 28.3.
- 12 **Sparvhök** *Accipiter nisus*
Observerad 2 dagar totalt.
- 13 **Brun kärrhök** *Circus aeruginosus*
Observerad 1 dag totalt.
- 14 **Röd glada** *Milvus milvus milvus*
2 Dencontra 26.3.
- 15 **Ormvråk** *Buteo buteo*
1 längs vägen 22.3, 1 Dencontra 25.3, 1 Majella National Park 26.3, 1 Gran Saso 27.3, 1 Majella National Park 28.3 och 1 längs vägen 29.3. Observerad 8 dagar totalt.
- 16 **Minervauggla** *Athene noctua noctua*
1 längs vägen 29.3.
- 17 **Dvärguv** *Otus scops scops*
1 Dencontra 24.3, 1 Dencontra 25.3 och 1 Dencontra 27.3.
- 18 **Härfågel** *Upupa epops epops*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3 och 1 Abruzzo, Pescara 24.3.
- 19 **Biätare** *Merops apiaster*
5 längs vägen 22.3 och 1 Abruzzo NP--Pescasseroli 24.3.
- 20 **Göktyta** *Jynx torquilla*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3 och 1 Viletta Barrea 24.3.
- 21 **Mindre hackspett** *Dryobates minor*
1 Viletta Barrea 24.3 och 1 Majella National Park 25.3.

- 22 **Större hackspett** *Dendrocopos major*
Observerad 4 dagar totalt.
- 23 **Vitryggig hackspett** *Dendrocopos leucotos lilfordi*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3.
- 24 **Gröngöling** *Picus viridis*
Observerad 4 dagar totalt.
- 25 **Rödfalk** *Falco naumanni*
1 Paso San Leonardo 25.3.
- 26 **Tornfalk** *Falco tinnunculus tinnunculus*
1 längs vägen 22.3, 1 längs vägen 24.3, 1 Majella National Park 26.3, 1 Gran Saso 27.3 och 2 Majella National Park 28.3.
Observerad 6 dagar totalt.
- 27 **Aftonfalk** *Falco vespertinus*
1 ♂ Gran Saso 27.3, 1 ♂ Gran Saso 27.3 och 3 subadult ♀ Gran Saso 27.3.
- 28 **Lärfalk** *Falco subbuteo subbuteo*
1 Majella National Park 25.3 och 1 Gran Saso 27.3.
- 29 **Pilgrimsfalk** *Falco peregrinus*
1 Majella National Park 25.3 och 1 Gran Saso 27.3.
- 30 **Munkparakit** *Myiopsitta monachus*
Längs vägen 22.3. Observerad 2 dagar totalt.
- 31 **Halsbandsparakit** *Psittacula krameri*
Längs vägen 22.3, 2 Viletta Barrea 24.3 och längs vägen 29.3.
- 32 **Sommargylling** *Oriolus oriolus*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 24.3.
- 33 **Törnskata** *Lanius collurio*
Observerad 6 dagar totalt.
- 34 **Nötskrika** *Garrulus glandarius*
Observerad 7 dagar totalt.
- 35 **Skata** *Pica pica pica*
Observerad 8 dagar totalt.
- 36 **Alpkråka** *Pyrrhocorax pyrrhocorax erythroramphos*
3 Abruzzo NP--Camosciara 23.3, 2 Abruzzo NP--Camosciara 25.3 och 10 Gran Saso 27.3.
- 37 **Kaja** *Coloeus monedula spermologus*
Observerad 3 dagar totalt.
- 38 **Gråkråka** *Corvus cornix*
Observerad 8 dagar totalt.
- 39 **Korp** *Corvus corax*
Observerad 5 dagar totalt.
- 40 **Svartmes** *Periparus ater*
Observerad 5 dagar totalt.
- 41 **Entita** *Poecile palustris*
Observerad 2 dagar totalt.
- 42 **Blåmes** *Cyanistes caeruleus*
Observerad 6 dagar totalt.
- 43 **Talgoxe** *Parus major*
Observerad 6 dagar totalt.
- 44 **Trädlärka** *Lullula arborea*
Observerad 2 dagar totalt.

- 45 **Sånglärka** *Alauda arvensis*
Observerad 4 dagar totalt.
- 46 **Klippsvala** *Ptyonoprogne rupestris*
6 Viletta Barrea 24.3 och 3 Majella National Park 25.3.
- 47 **Ladusvala** *Hirundo rustica rustica*
Observerad 8 dagar totalt.
- 48 **Hussvala** *Delichon urbicum*
Observerad 6 dagar totalt.
- 49 **Grönsångare** *Phylloscopus sibilatrix*
Observerad 1 dag totalt.
- 50 **Bergsångare** *Phylloscopus bonelli*
2 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3.
- 51 **Gransångare** *Phylloscopus collybita*
Observerad 5 dagar totalt.
- 52 **Svarthätta** *Sylvia atricapilla*
Observerad 7 dagar totalt.
- 53 **Törnsångare** *Curruca communis*
1 Abruzzo, Pescara 25.3 och 1 Majella National Park 26.3.
- 54 **Brandkronad kungsfågel** *Regulus ignicapilla ignicapilla*
2 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3, 1 Abruzzo NP--Camosciara 24.3 och 1 Majella National Park 25.3.
- 55 **Gärdsmyg** *Troglodytes troglodytes*
Observerad 4 dagar totalt.
- 56 **Nötväcka** *Sitta europaea*
Observerad 4 dagar totalt.
- 57 **Trädkräpare** *Certhia familiaris macrodactyla*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3.
- 58 **Trädgårdsträdkräpare** *Certhia brachydactyla*
1 Abruzzo NP--Camosciara 24.3.
- 59 **Stare** *Sturnus vulgaris vulgaris*
Observerad 8 dagar totalt.
- 60 **Taltrast** *Turdus philomelos philomelos*
Observerad 3 dagar totalt.
- 61 **Dubbeltrast** *Turdus viscivorus*
1 Majella National Park 25.3.
- 62 **Koltrast** *Turdus merula*
Observerad 7 dagar totalt.
- 63 **Rödhake** *Erithacus rubecula*
Observerad 8 dagar totalt.
- 64 **Sydnäktergal** *Luscinia megarhynchos megarhynchos*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 22.3, 1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3, 1 Abruzzo, Pescara 24.3 och 1 Dencontra 26.3.
- 65 **Svart rödstjärt** *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3, 1 Abruzzo NP--Pescasseroli 24.3, 1 Dencontra 25.3 och 1 Gran Saso 27.3.
- 66 **Rödstjärt** *Phoenicurus phoenicurus phoenicurus*
Observerad 8 dagar totalt.
- 67 **Blåtrast** *Monticola solitarius solitarius*
1 Gran Saso 27.3.
- 68 **Buskskvätta** *Saxicola rubetra*
1 Abruzzo, Pescara 24.3 och 1 Paso San Leonardo 28.3.

- 69 **Svarthakad buskskvätta** *Saxicola rubicola rubicola*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3, 1 Dencontra 26.3 och 1 Majella National Park 28.3.
- 70 **Stenskvätta** *Oenanthe oenanthe*
2 Abruzzo, Pescara 24.3, 2 Gran Saso 27.3 och 1 Majella National Park 28.3.
- 71 **Strömstare** *Cinclus cinclus*
2 Villetta Barrea 24.3.
- 72 **Snöfink** *Montifringilla nivalis nivalis*
2 Gran Saso 27.3.
- 73 **Pilfink** *Passer montanus montanus*
Observerad 3 dagar totalt.
- 74 **Italiensk sparv** *Passer italiae*
Observerad 8 dagar totalt.
- 75 **Gråsparv** *Passer domesticus*
Observerad 1 dag totalt.
- 76 **Forsärla** *Motacilla cinerea cinerea*
1 Majella National Park 25-28.3.
- 77 **Sädesärla** *Motacilla alba alba*
Observerad 5 dagar totalt.
- 78 **Fältpiplärka** *Anthus campestris*
2 Gran Saso 27.3.
- 79 **Trädpiplärka** *Anthus trivialis trivialis*
2 Majella National Park 25.3.
- 80 **Vattenpiplärka** *Anthus spinoletta spinoletta*
1 Gran Saso 27.3 och 1 Majella National Park 28.3.
- 81 **Bofink** *Fringilla coelebs*
Observerad 5 dagar totalt.
- 82 **Grönfink** *Chloris chloris*
Observerad 3 dagar totalt.
- 83 **Hämpling** *Linaria cannabina*
Observerad 2 dagar totalt.
- 84 **Steglits** *Carduelis carduelis*
Observerad 5 dagar totalt.
- 85 **Gulhämpling** *Serinus serinus*
Observerad 8 dagar totalt.
- 86 **Kornsparv** *Emberiza calandra calandra*
2 Abruzzo, Pescara 24.3, 3 Dencontra 25.3, 2 Dencontra 26.3, 2 Majella National Park 26.3, 1 Gran Saso 27.3 och 2 Majella National Park 28.3.
- 87 **Gulspurv** *Emberiza citrinella citrinella*
1 Majella National Park 25.3 och 1 Majella National Park 28.3.
- 88 **Klippsparv** *Emberiza cia cia*
2 Majella National Park 25.3.
- 89 **Häcksparv** *Emberiza cirulus*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3, 1 Abruzzo, Pescara 24.3, 2 Majella National Park 25.3, 1 Dencontra 26.3, 1 Gran Saso 27.3 och 2 Majella National Park 28.3.

Däggdjur:

- 1 **Varg** *Canis lupus italicus* Endemisk
1 ungvarg Dencontra 27.3.
- 2 **Rödräv** *Vulpes vulpes*
Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3, Abruzzo NP--Pescasseroli 24.3, längs vägen 25.3, Majella National Park 26.3 och Majella National Park 27.3.
- 3 **Mård** *Martes martes*
1 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3.
- 4 **Vildsvin** *Sus scrofa*
5 Majella National Park 26.3 och 10 Majella National Park 28.3.
- 5 **Rådjur** *Capreolus capreolus capreolus*
2 Majella National Park 25.3, 2 Dencontra 27.3 och 1 Majella National Park 28.3.
- 6 **Kronhjort** *Cervus elaphus italicus* Endemisk
Observerad 6 dagar totalt.
- 7 **Dovhjort** *Dama dama*
2 en route--Rome to Pescasseroli 22.3, 3 Abruzzo NP--Pescasseroli 23.3 och 2 Majella National Park 25.3.
- 8 **Southern Chamois** *Rupicapra pyrenaica ornata* Endemisk
2 Abruzzo NP--Camosciara 23.3 och 1 Majella National Park 25.3.

Kräldjur:

- 1 **Murödla** *Podarcis muralis*
Dencontra 26.3 och Majella National Park 27.3.
- 2 **Italiensk murödla** *Podarcis siculus*
Paso San Leonardo 28.3.

Groddjur:

- 1 **Italiensk groda** *Rana italica* Endemisk
5 hörda Viletta Barrea 24.3.

Växter i urval:

Med stort bistånd från botaniskt kunniga resenärer i gruppen

Kort bockvete	<i>Aegilops geniculata</i>
Revsuga	<i>Ajuga reptans</i>
Göknycklar	<i>Anacamptis morio</i>
Rödmire	<i>Anagallis arvensis</i>
Spindelviva	<i>Androsace villosa</i>
Barrviva	<i>Androsace vitaliana</i>
Mountain dog-daisy	<i>Anthemis cretica</i>
Färgkulla	<i>Anthemis tinctoria</i>
Getväppling	<i>Anthyllis vulneraria</i>
Rosy cress	<i>Arabis collina</i>
Malört	<i>Artemisia sp</i>
Italienskt rör	<i>Arundo donax</i>
Mjältbräken	<i>Asplenium ceterach</i>
Svartbräken	<i>Asplenium trichomanes</i>
Sötvedel	<i>Astragalus glycyphyllos</i>
Tusensköna	<i>Bellis perennis</i>
Strålkoriander	<i>Bifora radians</i>
Lungrot	<i>Blitum bonus-henricus</i>
Gurkört	<i>Borago officinalis</i>
Lundskäfting	<i>Brachypodium sylvaticum</i>
Darrgräs	<i>Briza media</i>
Italienskt darrgräs	<i>Briza maxima</i>
Rapunkelklocka	<i>Campanula rapunculus</i>
Lomme	<i>Capsella bursa-pastoris</i>
Tandrot	<i>Cardamine bulbifera</i>
Nicktistel	<i>Carduus nutans</i>
Gyttertistel	<i>Carduus pycnocephalus</i>
Spåtistel	<i>Carlina vulgaris</i>
Pipört	<i>Centranthus ruber</i>
Stor skogslilja	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Silverarv	<i>Cerastium tomentosum</i>
Vägtistel	<i>Cirsium vulgare</i>
Alpmynta	<i>Clinopodium alpinum</i>
Skogskornell	<i>Cornus sanguinea</i>
Hagtorn	<i>Crataegus sp</i>
Vårkrokus	<i>Crocus vernus</i>
Korsmåra	<i>Cruciata laevipes</i>
Cyklamen	<i>Cyclamen s.p</i>
Murreva	<i>Cymbalaria muralis</i>

Turkisk oxtunga	<i>Cynoglottis barrelieri</i>
Hundäxing	<i>Dactylis glomerata</i>
Adam och Eva	<i>Dactylorhiza sambucina</i>
Grönkulla	<i>Dactylorhiza viridis</i>
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>
Olivtibast	<i>Daphne oleoides</i>
Penselråg	<i>Dasypyrum villosum</i>
Backnejlika	<i>Dianthus deltoides</i>
Kardvädd	<i>Dipsacus sativus</i>
Balkangemsrot	<i>Doronicum columnae</i>
Gräsklocka	<i>Edraianthus graminifolius</i>
Skogsknipprot	<i>Epipactis helleborine agg</i>
Jättefräken	<i>Equisetum telmateia</i>
Storknäva	<i>Erodium ciconium</i>
Fältmartorn	<i>Eryngium campestre</i>
Martorn	<i>Eryngium sp</i>
Swiss treacle-mustard	<i>Erysimum rhaeticum</i>
Mandeltörel	<i>Euphorbia amygdaloides</i>
Vårtörel	<i>Euphorbia cyparissias</i>
Bok	<i>Fagus sylvatica</i>
Jättefänkål	<i>Ferula communis</i>
Fikon	<i>Ficus carica</i>
Jordrök	<i>Fumaria officinalis</i>
Getruta	<i>Galega officinalis</i>
Myskmadra	<i>Galium odoratum</i>
Korsgentiana	<i>Gentiana cruciata</i>
Balkangentiana	<i>Gentiana dinarica</i>
Gul gentiana	<i>Gentiana lutea</i>
Vårgentiana	<i>Gentiana verna</i>
Silkesnäva	<i>Geranium cinereum</i>
Mjuknäva	<i>Geranium molle agg</i>
Brunnäva	<i>Geranium phaeum</i>
Skuggnäva	<i>Geranium pyrenaicum</i>
Stinknäva	<i>Geranium robertianum</i>
Ådernäva	<i>Geranium versicolor</i>
Alpskrabba	<i>Globularia bisnagarica</i>
Klippskrabba	<i>Globularia cordifolia</i>
Brudsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Klockjulros	<i>Helleborus foetidus</i>
Southern Dame's-violet	<i>Hesperis laciniata</i>

Adriatic lizard orchid	<i>Himantoglossum adriaticum</i>
Vildkorn	<i>Hordeum murinum</i>
Äkta johannesört	<i>Hypericum perforatum</i>
Marsikansk iris	<i>Iris marsica</i>
Vejde	<i>Isatis tinctoria agg.</i>
Valnöt	<i>Juglans regia</i>
Rosenplister	<i>Lamium maculatum</i>
Europeisk lärk	<i>Larix decidua</i>
Vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>
Prästkrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Purpursporre	<i>Linaria purpurea</i>
Gulsporre	<i>Linaria vulgaris</i>
Lin	<i>Linum usitatissimum</i>
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>
Kärringtand	<i>Lotus corniculatus</i>
Judaspenningar	<i>Lunaria annua</i>
Skär kattost	<i>Malva neglecta</i>
Silver Horehound	<i>Marrubium incanum</i>
Humlelusern	<i>Medicago lupulina</i>
Sandlusern	<i>Medicago minima</i>
Pukvete	<i>Melampyrum arvense</i>
Mörk pärlhyacint	<i>Muscari neglectum</i>
Skogsförgätmigej	<i>Myosotis sylvatica</i>
Nästrot	<i>Neottia nidus-avis</i>
Jungfrun i det gröna	<i>Nigella damascena</i>
Grenig ulltistel	<i>Onopordum Illyricum</i>
Biblomster	<i>Ophrys apifera</i>
Bertoloni's bee orchid	<i>Ophrys bertolonii</i>
Late spider-orchid	<i>Ophrys fuciflora</i>
Wasp-like ophrys	<i>Ophrys sphegodes agg</i>
Orkidé	<i>Orchis anthropophora</i>
Borst- eller apnycklar	<i>Orchis italica eller simia</i>
Sankt Pers nycklar	<i>Orchis mascula</i>
Göknycklar	<i>Orchis morio</i>
Stornycklar	<i>Orchis purpurea</i>
Blomsterkörvel	<i>Orlaya grandiflora</i>
Morgonstjärna	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Måresnyltrot	<i>Orobanche caryophyllacea</i>
Klöversnyltrot	<i>Orobanche minor</i>
Lyckoklöver	<i>Oxalis articulata</i>
Vildpion	<i>Paeonia officinalis</i>

Kornvallmo	<i>Papaver rhoeas</i>
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>
Svartkämpar	<i>Plantago lanceolata</i>
Rödkämpar	<i>Plantago media</i>
Toppjungfrulin	<i>Polygala comosa</i>
Milkwort	<i>Polygala major</i>
Jungfrulin	<i>Polygala vulgaris</i>
Vårfingerört	<i>Potentilla crantzii</i>
Vejksel	<i>Prunus mahaleb</i>
Örnbräken	<i>Pteridium aquilinum</i>
Alpsippa	<i>Pulsatilla alpina</i>
Turkisk ek	<i>Quercus cerris</i>
Knölsmörlomma	<i>Ranunculus bulbosus</i>
Backsmörlomma	<i>Ranunculus polyanthemos</i>
Ngn vitblommig möja	<i>Ranunculus sp</i>
Gulreseda	<i>Reseda lutea</i>
Alpgetapel	<i>Rhamnus alpina</i>
Luddskallra	<i>Rhinanthus alectorolophus</i>
Krusbär	<i>Ribes uva-crispa</i>
Stenros	<i>Rosa canina</i>
Ängssyra	<i>Rumex acetosa</i>
Fliksalvia	<i>Salvia verbenaca</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>
Pimpinell	<i>Sanguisorba minor</i>
Sårläka	<i>Sanicula europaea</i>
Mandelblom	<i>Saxifraga granulata</i>
Prickbräcka	<i>Saxifraga rotundifolia</i>
Vit fetknopp	<i>Sedum album</i>
Luddfetknopp	<i>Sedum dasyphyllum</i>
Fjällglim	<i>Silene acaulis</i>
Sandglim	<i>Silene conica</i>
Rödblära	<i>Silene dioica</i>
Vitblära	<i>Silene latifolia</i>
Rönn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Spansk ginst	<i>Spartium junceum</i>
Mediterranean woundwort	<i>Stachys cretica</i>
Åkervädd	<i>Succisa pratensis</i>
Äkta haverrot	<i>Tragopogon porrifolius</i>
Jordklöver	<i>Trifolium campestre</i>
Blodklöver	<i>Trifolium incarnatum</i>
Doftklöver	<i>Trifolium resupinatum</i>
Stjärnklöver	<i>Trifolium stellatum</i>

Horizontal navelwort	<i>Umbilicus horizontalis</i>
Vanlig nässla	<i>Urtica dioica</i>
Tuberous valerian	<i>Valeriana dioscoridis</i>
Läkevänderot	<i>Valeriana officinalis</i> agg
Kandelaberkungsljus	<i>Verbascum pulverulentum</i>
Östveronika	<i>Veronica austriaca</i>
Bäckveronika	<i>Veronica beccabunga</i>
Teveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Majveronika	<i>Veronica serpyllifolia</i>
Fodervicker	<i>Vicia sativa</i> agg.
Häckvicker	<i>Vicia sepium</i>
Luddvicker	<i>Vicia villosa</i>
Stor vintergröna	<i>Vinca major</i>
Eugenia viol	<i>Viola eugeniae</i>

Insekter i litet urval:

Makaonfjäril	<i>Papilio machaon</i>
Segelfjäril	<i>Iphiclides podalirius</i>
Hagtornsfjäril	<i>Aporia crataegi</i>
Rödgul höfjäril	<i>Colias croceus</i>
Amiral	<i>Vanessa atalanta</i>
Prydlig pärlmofjäril	<i>Boloria euphrosyne</i>
Fläckig björnsinnare	<i>Arctia villica</i>
Fjärilsslända	<i>Libelloides lacteus</i>
Syrsa	<i>Gryllus bimaculatus</i> (Bodde i håll på ängarna)